

SOME ISSUES OF LEGAL REGULATION OF MANAGEMENT IN SPHERE OF USE AND PROTECT OF LANDS

Lisova T.V.

The article focuses on the analysis of actual issues of legal regulation of management in sphere of use and protect of lands. The necessity of the improvement of the legislation in force and adoption of new legal rules with the purpose of effective use of land resources is thoroughly grounded in this article.

Key words: management, functions of management, organization of land exploitation, documentation of organization of land exploitation.

Надійшла до редакції 29.10.2011 р.

УДК 340.15:349.6

Б. В. Кіндюк,
канд. юрид. наук,
д-р географ. наук, професор
Маріупольський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАСАДЖЕННЯ НОВИХ ЛІСІВ В УРСР У 1954 – 1964 рр.

У статті розглянуті видані в період «хрущовського десятиліття» (1954 – 1964 рр.) законодавчі акти з насадження в УРСР нових лісів. Досліджені причини прийняття документів та їх зміст, відмічено низький рівень виконавчої дисципліни з їх реалізації та фіксація в них малореальних для виконання на практиці завдань і положень.

Ключові слова: нові ліси, правове регулювання, законодавчий акт, «хрущовське десятиліття».

Актуальність теми цієї публікації пов'язана з масовими порушеннями лісового законодавства, що спостерігаються на даний час в Україні. Розпаювання земель колишніх колгоспів залишило без охорони тисячі гектар лісосмуг і ті ліси, що знаходилися в них на балансі. Люди, які одержали лісові площі, не завжди розуміють їх цінності й безжалісно знищують. Таке становище загрожує нормальному стану сільського господарства,

що врешті-решт може призвести до скорочення врожаїв, появи курних бур і суховіїв. З метою розробки правової моделі вирішення цієї проблеми необхідно звернутися до історичного правового досвіду й використати його на практиці сьогодні. Особливий інтерес становить період середини 50 – 60-х років ХХ ст., що одержав назву «хрущовська відлига». Цей етап розвитку характеризується сплеском активності правотворчості, пов'язаної

з прийняттям урядом УРСР серії законодавчих актів, спрямованих на створення нових лісів.

Публікацій, які висвітлювали б задану тему, небагато. Фрагментарно ж його дослідженням займалися представники різних напрямів – юристи, екологи, лісівники, як-то: М. Б. Бизова, В. Є. Борейко, Г. Б. Гладун, В.Я.Колданов, В.І.Коптєв, О.І.Логвієнко, В. І. Лозо, В. А. Мунтян.

Метою статі є вивчення тенденції правотворчості органів державної влади УРСР з насадження нових лісів у період у 1954 – 1964 рр.

Розпочнемо з розгляду суспільно-політичної обстановки, що сформувалася в УРСР наприкінці 50-х – на початку 60-х років ХХ ст. На процес прийняття законодавчих актів у цю епоху мали вплив 3 чинники – політичні, особисті і природні. Перші пов'язані з тим, що в середині 1953 р. нові керівники СРСР вирішили припинити всі роботи з насадження штучних лісів, що провадилися в рамках реалізації Сталінського плану перетворення природи» (1948 р.) [4]. Для цього була видана спільна постанова ЦК ВКП(б) і РМ СРСР від 20 жовтня 1948 р. «Про план полезахисних лісонасаджень, впровадження травопільних сівозмін, будівництва ставків і водойм для забезпечення високих і сталих врожаїв у степових

і лісостепових районах європейської частини СРСР» [4]. Як зазначає відомий російський лісівник академік Г. І. Редько, після смерті Й. В. Сталіна нові керівники, які прийшли до влади в СРСР, вважали недоцільним витрачати фінансові кошти на, так би мовити, сталінську спадщину [3, с. 399]. З метою припинення полезахисних лісонасаджень, впровадження травопільних сівозмін, будівництва ставків і водойм Рада Міністрів УРСР видала спеціальну постанову від 12 травня 1953 р. [5; 1953. – № 7. – Ст. 23]. У той же час природні чинники (посухи, курні бурі, ерозії ґрунтів) призвели до різкого зниження врожаїв сільгоспкультур і змусили комуністичних керівників України згадати про полезахисні лісонасадження.

Особистісні причини полягали в тому, що тодішній лідер СРСР – перший секретар ЦК КПРС М. С. Хрущов – тривалий час займав посаду Голови Ради Народних Комісарів УРСР, керівника Компартії України. Саме з його ініціативи 10 квітня 1948 р. РМ УРСР прийняла перший законодавчий акт з реалізації широкої програми насадження нових лісів [5; 1984. – № 13 – 14. – Ст.50]. Цілком зрозуміло, що М. С. Хрущов чітко усвідомлював важливість останньої і, перейшовши на головну посаду в Москву, підтримував керівництво

УРСР з даного питання. До того ж програма щодо нових лісонасаджень добре вписувалася в той курс реформ, що планував провести цей політичний діяч. Таким чином, у процесі правотворчості стосовно насадження нових лісів злилися 3 ініціативи – керівництва СРСР, УРСР і реальна потреба кардинально поліпшити ситуацію із захисту сільськогосподарських полів від несприятливих впливів.

Першим законодавчим актом цієї проблеми прийнятим у післясталінський період, стала постанова РМ УРСР від 20 грудня 1957 р. «Про заходи з поліпшення використання лісових ресурсів і відновлення лісів в УРСР», яка порушувала 2 питання – поліпшення використання лісових ресурсів і створення нових лісонасаджень. Пункт 2 цього документа ставив за обов'язок Міністерству сільськогосподарства УРСР підготувати в місячний строк і передати в РМ УРСР пропозиції: (1) створити протягом 12 – 15 років нові лісонасадження в південних районах України із швидкозростаючих і цінних порід, у яких могло б вестися господарство з обігом порубу лісів у 20 – 30 років; (2) переглянути всі плани лісопосадок і змінити породний склад дерев на швидкозростаючі й цінні; (3) провести реконструкцію малоцінних лісонасаджень і змі-

нити їх на більш якісні породи; (4) підготувати комплекс заходів з передачі в Держлісфонд УРСР земельних площ, непридатних для сільськогосподарського використання, на яких планувалося в майбутньому насадити нові ліси [5; 1957. – № 16. – Ст. 229].

Аналіз тексту даного законодавчого акта показує слабку професіональну підготовку його творців. Як зазначає знаний український лісівник професор П. Г. Вакулук, найбільш якісні лісонасадження повинні складатися з дуба, сосни й бука [2, с. 488]. У нормативних документах радянського періоду в угоду ідеї так званого «швидкого лісонасадження» рекомендувалося використовувати тополі та інші породи, що характеризуються великою ламкістю й коротким періодом зростання. Особливістю тодішньої системи управління в СРСР і правового регулювання життям країни можна назвати обставини спрямованість яких різко змінювалася лише після якогось могутнього зовнішнього впливу. Таким природним чинником стала пилова буря 1960 р., що охопила практично всю степову й лісостепову частину УРСР.

Це екологічне нещастя різко знизило врожаї зернових в країні й заподіяло значні збитки сільському господарству. Для боротьби з цим небезпечним яви-

щем РМ УРСР 22 серпня 1960 р. прийняла постанову «Про поліпшення полезахисного лісорозведення в колгоспах і радгоспах УРСР» [5; 1960. – № 8. – Ст. 140]. Документ складався з преамбули, 9-ти пунктів і додатка. У вступній частині констатовалося зменшення в п'ятеро – шестеро розмірів створюваних лісонасаджень і загальне скорочення їх площ. При цьому підкреслювалося, що найгірший стан лісо-смуг зафіксовано в Луганській, Миколаївській, Одеській, Кримській і Кіровоградській областях, тобто саме в тих регіонах, де найгостріше простежується шкідливий вплив посух, суховіїв, курних бур та ерозій. Пунктом 1 цієї постанови регламентувалися контрольні цифри по загальних площах лісонасаджень. У зоні південних чорноземів намічалось насадити лісу на 4 % території, у районах звичайних чорноземів – на 3 %, у лісостеповій – на 2,5 %. У цілому ж у 1961 – 1970 рр. ставилося завдання створити 500 тис. га нових лісових насаджень з розподілом по областях згідно з додатком, що міститься в даному документі.

У п. 2 законодавчого акта планувалося проведення інвентаризації всіх наявних на території УРСР лісонасаджень. Із цією метою організовувалися обласні й районні комісії, які складають-

ся із землевпорядників, агрономів, працівників лісового господарства і вчених. Це зумовило тим, що після припинення робіт з реалізації «Сталінського плану перетворення природи» (1948 р.) лісові насадження в УРСР фактично виявилися кинутими на розсуд долі. Тепер постало завдання знову відновити роботи в цій сфері, для чого й було потрібно провести інвентаризацію.

Досить характерним для радянської управлінської системи був зміст п. 3 цього правового акта, в якому відповідальність за його виконання покладалася в першу чергу на голів райвиконкомів, а вже потім на директорів радгоспів і голів колгоспів. Комуністична влада фактично визнавала нездатність Головного управління лісового господарства й лісозаготівель при РМ УРСР (ГУЛГЛ), а також Міністерства сільського господарства (МСГ) УРСР ефективно реалізувати рішення уряду. На ці 2 організаційні структури п. 5 розглядуваної постанови покладалось вирішення лише обмеженого кола технічних питань, а саме: (а) визначення місць закладки нових лісосмуг, (б) організацію робіт з нагляду за ними, (в) збирання насінного матеріалу, (г) вирощування саджанців у розплідниках, (д) постачання їх у господарства, (е) боротьбу зі шкідниками і хворобами.

У її п. 6 давався дозвіл Мінсільгоспу УРСР і ГУЛГЛ УРСР створити відділи й сектори, що будуть займатися вирішенням питань, пов'язаних з новими лісо-насадженнями. При цьому треба мати на увазі, що такі підрозділи в рамках цих відомств існували й раніше, але їх скоротили на підставі постанови РМ УРСР від 12 травня 1953 р. Як бачимо, на прикладі цього документа добре простежується така особливість радянської системи управління, як нездатність спеціальних організаційних структур без допомоги органів виконавчої влади розв'язати конкретну проблему.

Пункт 9 даної постанови присвячено досить важливому питанню – науковому супроводу передбачуваних робіт. Так, на Міністерство сільського господарства УРСР, ГУЛГЛ, Українську академію сільськогосподарських наук, Український гідрометеорологічний інститут покладалося завдання з підготовки відомчого нормативно-правового акта – Інструкції з полезахисного лісорозведення. Наявність і зміст цього пункту відрізняли на краще досліджувальний документ від постанови РМ УРСР від 10 квітня 1948 р., з якої й розпочалося правове регулювання цих робіт і в якому не містилося навіть натяку на наукове обґрунтування планованих масштабних заходів.

Як і в більшості радянських законодавчих актів, п. 4 постанови 1960 р. передбачав проведення серії нарад із цього питання, а п. 9 присвячувався пропагандистській роботі. Ним же перед 3-ма відомствами УРСР – Міністерствами культури, сільського господарства, ГУЛГЛ – ставилося завдання з підготовки науково-популярних і документальних кінофільмів, різних довідників, брошур, плакатів, листівок, у яких розкривалася б потреба й корисність насадження нових лісів. Отже, метою законодавчого акта було становлення всіх тих положень, що були зафіксовані в нормативних документах 1948 – 1953 рр. зі створення полезахисних лісонасаджень і нових лісів.

Досвід наукових досліджень у цій царині показує, що заходи щодо насадження нових лісів мають високу ефективність тільки в тих випадках, коли вони поєднуються з проведенням протиерозивних робіт. Як зазначає відомий український еколог В. Є. Борейко, тодішні керівники УРСР потрапили під вогонь критики з боку громадськості за нераціональне використання лісів [1, с. 277], що сприяло тому, що законодавча база з питань лісорозведення почала покращуватися й у ній знайшли відбиття рекомендації вчених.

Своєрідним продовженням правової концепції, закладеної в

постанові від 22 серпня 1960 р., але вже на більш високому науковому рівні, слід вважати постанову РМ УРСР від 12 вересня 1960 р. «Про заходи по охороні ґрунтів і захист лісонасаджень на території УРСР» [5; 1960. – № 9. – Ст. 152], що складалася з 2-х частин. У першій її частині – «Обов'язковий для всіх землекористувачів мінімум заходів по боротьбі з ерозією ґрунтів і відновленню родючості та продуктивному використанню ерозивних земель в УРСР» – питання лісівництва не зачіпалися. Друга ж – «Положення про державних контролерів по охороні ґрунтів і захисних лісонасаджень на території УРСР» – повністю присвячувалася вирішенню комплексу організаційних питань, пов'язаних з насадженням нових лісів. Для посилення державного контролю на місцях за станом цього природного ресурсу створювалася нова управлінська дворівнева ланка. У структуру обласних управлінь сільського господарства вводилися посади обласних і районних контролерів з охорони ґрунтів і захисних лісонасаджень, до обов'язків, яких входив контроль за загальним станом лісів і лісових масивів, що протидіють шкідливим процесам водної й вітрової ерозії. Новій структурі давалося право контролювати планування й фінансування заходів,

вжитих колгоспами, радгоспами й будь-якими іншими організаціями щодо насадження нових лісів. Державні контролери мали право в разі порушення правил утримання лісів (а) вимагати від керівників усунення наявних недоліків, (б) вносити пропозиції з поліпшення роботи держустанов, (в) передавати матеріали про порушення у виконанні місцевих рад, а за необхідності – у прокуратуру, (г) накладати штрафи на посадових осіб, громадян і виконавців робіт. Розділ 3 документа «Порядок накладання і стягнення штрафів» (пункти 11 – 18) регламентував порядок винесення й виконання адміністративних постанов. Так, районний державний інспектор мав право накласти штраф до 50 крб., обласний – до 100 крб. Установлювався місячний строк подачі матеріалу про порушення, 2-місячний – для вручення постанови порушникові і 15-денний – для оскарження рішення інспектора. У разі подачі такої скарги вищестоящий начальник повинен у 10 – денний строк розглянути її й повідомити своє вмотивоване рішення особі, яка подала таку заяву, і держконтролерові. Розділ 4 «Громадська діяльність державних контролерів і їх підзвітність» регулював участь держконтролерів у пропагандистській роботі. Пункт 19 розділу забов'язував їх читати

лекції з охорони лісів, давати консультації, виступати по радіо, готувати матеріали для газет, брати участь у нарадах, засіданнях виконкомів, сесіях місцевих Рад, проведених з питань створення й нагляду за новими лісонасадженнями.

Таким чином, прийняття даного законодавчого акта означало різке посилення державного контролю за станом нових лісонасаджень і введення адміністративних заходів у виді штрафних санкцій за порушення правил їх утримання, використання й нагляду за ними.

Подальший розвиток правотворчості у цій царині відбувався шляхом погодження способів вирішення проблеми із захистом ґрунтів від ерозії. Виходячи із цього 21 лютого 1961 р. РМ УРСР прийняла постанову «Про додаткові заходи по захисту ґрунтів від водної і вітрової ерозії» [5; 1961. – № 2. – Ст. 27], де в п.1 передбачалася підготовка всіма міністерствами й організаціями у відомстві яких були земельні угіддя, перспективних планів щодо полезахисних лісонасаджень. На відміну від більшості сучасних подібних документів, радянський законодавчий акт передбачав чітке фінансування заходів шляхом включення цих робіт у виробничо-фінансові плани країни. У його п. 2 встановлювався строк

до 1970 р. створити всіма сільськогосподарськими підприємствами південних областей УРСР систему полезахисних лісонасаджень. Для фінансової підтримки колгоспів п. 3 законодавчого акта приписав Українській республіканській конторі Держбанку СРСР виділити їм кредити.

Реалізація настільки масштабної програми вимагала посилення організаційних структур на місцях, а тому в п. 5 постанови передбачалося додаткове укомплектування землевпорядної служби Міністерства сільського господарства УРСР фахівцями-лісомеліораторами з покладанням на цю структуру обов'язків з охорони лісонасаджень. Як і в більшості законодавчих актів радянського періоду, у ньому йшлося також про вжиття пропагандистських заходів шляхом організації лекцій, семінарів, курсів, видання спеціальної літератури, плакатів, випуску кінофільмів тощо. Установлювалася дата – 15 грудня 1961 р., до якої Мінсільгоспу й ГУЛГЛ необхідно було звітувати РМ УРСР про перебіг виконання розглядуваної постанови.

Незважаючи на прийняття низки правових документів, питання насадження на території УРСР нових лісів вирішувалися доволі повільно. Причина такого явища, на думку П. Г. Ваку-

люка, полягала в наступному: (1) вирощування дерев у степу та ще й на непридатних землях було справою досить складною; (2) радянська планова система породжувала суперечності між лісовими й сільськогосподарськими органами, бо кожна із цих структур мала окремі завдання, зазвичай не ув'язані між собою. Так, колгоспи й радгоспи повинні були виділяти землю під лісосмуги, провадити землевпорядні роботи за власний рахунок, а вже потім, через 5 – 7 років, приймати лісові насадження на свій баланс. У лісників, у свою чергу, були власні плани, і гроші їм платили за реалізацію лісу. На практиці лісові органи намагалися будь-яким шляхом, навіть незважаючи на стан лісосмуг, якнайшвидше здати їх сільгосп підприємствам і одержати відповідний документ. А партійні й радянські органи квапили ці структури насамперед з виконанням планів зі створення лісосмуг, а тому їх приймали слабкими, з великими порушеннями екологічного стану [2, с. 487, 488].

З метою підведення підсумків із насадження нових лісів РМ УРСР 17 березня 1962 р. видала постанову «Про хід виконання завдань по полезахисному лісорозведенню в колгоспах і радгоспах УРСР» [5; 1962. – № 3. – Ст. 48]. Незважаючи на

те, що в радянських державних документах категорично заборонялося говорити про неуспіхи, преамбула цього акта цілком присвячувалася викладу недоліків у розв'язанні цієї проблеми. По-перше, констатувалося, що плани насадження лісів у республіці не виконуються. По-друге, знищення захисних лісосмуг поправами худоби й переорювання землі призвели до зворотного процесу – почала зменшуватися їх загальна площа. По-третє, підкреслювалося, що постановва РМ УРСР від 22 серпня 1960 р., № 1363 щодо створення до 1970 р. півмільйона гектарів полезахисних місцевих смуг як слід не виконується. Так, загальний план по лісопосадках у 1961 р. виконано лише на 41,8 %, колгоспами Дніпропетровської області – на 35,6 %, Кримської – на 34,5 %, Херсонської – на 31,3 %, Кіровоградської – на 25,8 %, Луганської – тільки на 8,6 %.

Даний законодавчий акт містив 10 пунктів, виконання яких, на думку керівників УРСР, могло б змінити ситуацію на краще й усунути наявні недоліки. Згідно з п. 1 на Мінсільгосп, Головне управління радгоспів, ГУЛГЛ республіки, обласні виконкоми покладався обов'язок до початку весняних робіт перевірити всі господарства і звітувати про стан готовності до проведення лісонасаджень. Особлива увага

зверталася на створення нових і збереження існуючих, розташованих по берегах рік, водоймищ, на пісках, крутих схилах.

Підкреслимо, що в радянській управлінській системі у випадках її збоїв часто використовувався такий метод, як механізм персональної відповідальності керівників за вирішення того чи іншого питання. З огляду на складність проблеми в п. 2 цього документа рекомендувалося застосування такого підходу. Перед обласними й районними виконкомом ставилося завдання призначити конкретних відповідальних по кожному господарству за проведення полезахисного лісорозведення. Як правило, ця функція покладалася на директорів радгоспів, голів правління колгоспів або головних фахівців. При цьому перелічувалися прізвища голів Луганського, Миколаївського, Херсонського, Кіровоградського і Кримського облвиконкомів, які не виявили активності у цій справі. Технічне керівництво проведенням робіт доручалося ГУЛГЛ, яке відповідало й за забезпечення областей посадковим матеріалом.

Для посилення контролю за роботами вся інформація з нових лісосмуг повинна передаватися Центральному статистичному управлінню УРСР. Якщо колгоспи не мали техніч-

них можливостей для проведення лісосадильних робіт, їм дозволялося укладати договори з лісгоспзагами, лісництвами, держлісозсадниками чи лісорозплідниками.

Постановою встановлювалося конкретна дата – 1 грудня 1962 р., до якої облвиконкоми повинні були звітувати про результати проведеної роботи.

Одним з останніх законодавчих актів, виданих у «хрущовське десятиліття», стала постанова РМ УРСР «Про поліпшення охорони природи, раціональне використання і відтворення природних багатств УРСР» від 8 травня 1964 р. [5; 1964. – № 5. – Ст. 59]. Причиною її підготовки стали результати перевірки комісії партійного контролю виконання Закону «Про охорону природи УРСР» від 30 червня 1960 р. [5; 1960. – № 23. – Ст.175]. Ця постанова є вкрай незвичайним документом за своїм змістом для радянського часу, що полягало в наявності в ньому серйозної критики на адресу низки міністрів і відомств. Згадувалася незадовільна робота Міністерства виробництва і заготівель сільськогосподарських продуктів, Державного комітету земельного та водного господарства, Комісії з охорони природи АН УРСР, науково-дослідних інститутів Міністерства сільськогосподарства та інших республі-

канських відомств. У період існування СРСР категорично заборонялося висловлювати навіть критичні зауваження про роботу радянських партійних органів, а тому поява в постанові такої інформації тільки підтверджувала серйозні недоліки в роботі з насадження нових лісів у республіці. Доказом цього є дані по Кримській області, де ліси захищали від ерозії лише 1,9 % орних земель.

З урахуванням цього законодавчий акт передбачав комплекс заходів, досить близьких за своїм змістом до тих, що містилися в попередній постанові РМ УРСР. Так пп. «Б» п. 1 вимагав внести у виробничі плани всіх відомств та організацій, пов'язаних з посадкою лісів, конкретні обсяги робіт і матеріальних коштів для їх виконання. Підпункт «В» указував на необхідність посадити ліси за 3 – 4 роки на всіх землях, визнаних непридатними для сільського господарства. У цей історичний момент частину функцій з управління аграрним сектором виконувало Міністерство виробництва і заготівель сільськогосподарських продуктів УРСР, а тому в ньому були введені посади фахівців із захисного лісорозведення, як це раніше було зроблено в Мінсільгоспі УРСР. Законодавчий акт зобов'язував обидва Міністерства: (а) виді-

лити колгоспи й радгоспи з найбільшими площами ерозованих земель і за допомогою дослідних інститутів перетворити їх на зразкові; (б) організувати курси й семінари для фахівців, які займаються захисним лісорозведенням; (в) підсилити науководослідницьку роботу в цьому напрямку.

Аналіз змісту п. 3 пп. «А» свідчить про слабку професійну підготовку фахівців, які розроблювали даний законодавчий акт. Цілком зрозуміло, що для вирощування нових лісів на ярах, схилах потрібно мінімум 20 – 30 років, і тільки після цього можна вирішувати наступне завдання – припинення ерозії. А постановою від фахівців фактично вимагалось ігнорувати біологічні і фізичні природні процеси.

Слід констатувати, що радянські керівники, йдучи шляхом проб і помилок, зрозуміли неможливість поєднати в одному виді дерева 2 властивості – бути цінним і одночасно швидкоростучим. З огляду на це п. 4 досліджувального нами правового документа ставив перед ГУЛГЛ реальне завдання: поповнити масиви дуба й бука як найбільш цінних і стійких культур, утворюючих лісосмуги.

Немаловажним положенням, зафіксованим у цій постанові, було те, що від Міністерства охорони громадського

порядку УРСР вимагалось підсилити боротьбу з охороною лісових насаджень.

Традиційною нормою, наявною практично у всіх радянських законодавчих актах з даного питання, була пропаганда ленінських ідей з охороною лісів і природи. А тому від редакторів журналів і газет, керівників радіо й телебачення вимагалось пропагувати таку охорону.

Спираючись на наведений аналіз документів з організаційно-правового регулювання насадження нових лісів в УРСР у 1954 – 1964 рр., можна зробити деякі висновки. У формальному розумінні «хрущовське десятиліття» було вкрай плідним щодо прийняття законодавчих актів, спрямованих на вирішення досліджуваної проблеми. Аналіз тексту низки правових актів показує їх збіг за змістом, концепцією, окресленням вирішуваних завдань, комплексом вжитих заходів, що дозволяє вказати все-таки на слабку реалізацію цих документів на практиці. Низький рівень виконавчої дисципліни доводить внесення в них пунктів, побудованих на персональній відповідальності, залученні керівників місцевих виконавчих комітетів до розв'язання цієї важливої проблеми, хоча при цьому в Міністерствах сільського господарства, виробництва заготівель

с/г продуктів, ГУЛГЛ УРСР існували відповідні організаційні структури.

Позитивним явищем, варто вважати введення посад фахівців із захисного лісорозведення в цих 2-х міністерствах і втілення в життя низки заходів пропагандистського характеру. Інша характерна риса документів, виданих у цей період, – наявність у них нереальних і практично не виконуваних на практиці положень. Це стосується вимог насадження дерев, що одночасно є швидкоростучими, цінними і здатними закріпитися у степових умовах України. Незважаючи на те, що це положення суперечить усім законам лісової науки, воно знайшло відображення в розглянутих законодавчих актах.

Отже, незважаючи на низку недоглядів, така законотворчість все-таки відіграла свою важливу роль у процесі насадження нових полезахисних лісосмуг. Цей історичний період заклав відповідне підґрунтя, що вирішило не тільки в подальшому розвивати законотворчість щодо лісорозведення, а й насадити в УРСР майже півмільйона гектарів нових лісів.

Завданням подальших досліджень є розгляд тенденцій розвитку в УРСР законодавства з насадження нових лісів у 1964 – 1990 рр.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

Список літератури: 1. *Борейко В. Е.* История охраны природы Украины X век – 1980 г. / В. Е. Борейко. – К. : Киев. еколого-культ. центр, 2001. – 544 с. 2. *Вакулюк П. Г.* Нариси з історії лісів України / П. Г. Вакулюк. – Фастів: Поліфаст, 2000. – 624 с. 3. *Редько Г. И.* История лесного хозяйства России: моног. / Г. И. Редько. – М.: ВНИИЛМ, 2004. – 456 с. 4. Сталинский план преобразования природы. Великие стройки коммунизма / Сб. документов. – М.: Госполитиздат, 1952. – 86 с. 5. СУ УССР.

ОРГАНИЗАЦИОННО–ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НАСАЖДЕНИЯ НОВЫХ ЛЕСОВ В УССР В 1954 – 1964 ГГ.

Киндюк Б.В.

В статье рассмотрены изданные в период «хрущевского десятилетия» (1954 – 1964 г.) законодательные акты по насаждению в УССР новых лесов. Исследованы причины принятия таких документов и их содержание, отмечен низкий уровень исполнительской дисциплины по их реализации и фиксации в них малореальных для выполнения на практике задач и положений.

Ключевые слова: новые леса, правовое регулирование, законодательный акт, «хрущевское десятилетие».

ORGANIZATIONAL AND LEGAL REGULATION ON NEW FORESTS CREATING IN THE USSR, 1954-1964

Kindyuk B.V.

Legislation on creating of new forests in the USSR, issued during the «Khrushchev decade» (1954-1964) analyzed in the article. The reasons for the adoption and content of the acts are investigated; the low level of executive discipline to implement it, and fixing of unrealistic tasks and regulations are regarded.

Key words: new forests, regulation, legislation, «Khrushchev decade».

Надійшла до редакції 28.10.2011 р.

УДК 349.6

А.К. Соколова,
канд. юрид. наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», м. Харків

ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ ПРИНЦИПІВ ФЛОРИСТИЧНОГО ПРАВА

У даній публікації досліджуються групи й види принципів флористичного права, визначається їх система. Сформульовані пропозиції з удосконалення екологічного законодавства, в тому числі флористичного.

Ключові слова: принципи права екологічного, флористичного, система принципів флористичного права.